

КАФЕДРА ТЕОРІЇ МУЗИКИ

Гармонія

Освітній ступінь   бакалавр
Спеціальність   музичне мистецтво
Освітньо-професійна програма   музичне мистецтво
Спеціалізація   камерний спів

Статус   обов'язкова

Семестровий контроль   Залік, іспит

Курс	1
Семестр	1,2

ECTS	4
Годин	120
Лекційні, практичні	60
Семінарські	8
Самостійна робота	52

Інформація про викладача

ПІБ	Філатова Тетяна Володимирівна доцент, кандидат мистецтвознавства
Профіль викладача	https://scholar.google.com/citations?user=zm0RHzUAAAAJ&hl=uk&authuser=2
e-mail	filatova.tanya@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Курс орієнтований на здобуття студентами знань з історії та теорії гармонії та їх практичним використанням у власній виконавській практиці. Опанування логікою перебігу музичного процесу в різностильових умовах дає можливість сформувати професійно обґрунтовані підходи до творів різних стилів, спираючись на репертуар камерної вокальної лірики. У вивченні курсу потрібно спиратися на єдність історичного, теоретичного, аналітичного та технологічного підходів до явищ, що вивчаються. Обов'язковою умовою є врахування спеціальності студента.

Вузівський курс гармонії спрямований на розвиток стильового мислення студента. У зв'язку з цим особливого значення, в порівнянні з попередньою ланкою, набуває більш широке розуміння музичної системи, процесу розвитку музичного мислення, ладових основ музики, функціональності в її нерозривному зв'язку з іншими елементами музичного мовлення.

Метою курсу є пізнання і осмислення гармонії як одного з найважливіших виразних та формоутворюючих засобів музики, який в сукупності з іншими формує зміст музичного твору.

Завдання курсу:

- опанування теоретичною базою гармонії як науки;
- оперування загальноприйнятими науковими поняттями і термінами (лад, фактура, модуляція, діатоніка, хроматика, альтерація тощо);
- оволодіння "технологічними" складовими гармонічного мовлення;
- осмислення еволюції гармонічних процесів у контексті розвитку музичної культури;
- вміння визначати роль гармонії як виразного та формоутворюючого чинника в конкретному художньому творі в проекції на його стильові особливості та жанрову специфіку камерно-вокального репертуару.

Предметом курсу «Гармонія» є розкриття студентам основних законів гармонії, а також її ролі як одного з найважливіших виразних та формоутворюючих засобів музики, який у сукупності з іншими формує зміст музичного твору.

Об'єктом навчальної дисципліни є еволюція гармонічного мислення, його зв'язок зі змінами музичних стилів.

Структура. Навчальна дисципліна складається з двох модулів (1. «Чотириголосся. Акордові засоби»; 2. «Типи тональних співвідношень. Відхилення. Модуляція») та 4 змістовних модулів (1. «Класична гармонія: предмет та засоби»; 2. «Повна функційна система мажору і гармонічного мінору»; 3. «Альтерація. Подвійна домінанта. Відхилення»; 4. «Модуляція»).

Курс включає як лекційні, так і семінарські заняття. Аудиторні заняття повинні природно поєднувати дві складові – лекційну та практичну. Специфікою лекційної частини є поглиблення теоретичної бази студентів з приводу ладової теорії, теорії модуляції, фактури, формотворчої ролі гармонії та розділу, присвяченого сучасним особливостям гармонічного мовлення. Крім того, велика увага приділяється етапам розвитку гармонічного мовлення в контексті стильової панорами музичного мистецтва. Практична частина курсу спрямована на засвоєння практичних навичок користування «технологічними» складовими гармонічного мовлення. Семінарські заняття проводяться за певними темами курсу, вони включають аналітичну роботу з музичними творами. Підсумковий контроль здійснюється у формі іспиту.

Перелік тем

Тема 1. Гармонія як тип організації музичної тканини. Предмет, мета та завдання курсу гармонії.

Тема 2. Чотириголосний склад. Розташування та мелодичне положення акорду.

Тема 3. Функціональна система тризвуків головних ступенів та їх з'єднання.

Тема 4. Гармонізація мелодії головними тризвуками.

Тема 5. Гармонізація баса. Переміщення акорда.

Контроль модульний: за змістовним модулем 1.

Тема 6. Елементи будови музичного твору. Період. Речення. Каденції. Квартсекстакорд.

Тема 7. З'єднання секстакордів головних тризвуків. Прохідні та допоміжні кварт секстакорди.

Тема 8. Домінантсептакорд. Обернення домінантсептакорду. Повна функційна система.

Тема 9. Секстакорд і тризвук II ст. Тривзвук VI ст. Септакорд II ступеню.

Контроль модульний: за змістовним модулем 2.

Тема 10. Ввідні септакорди. Обернення VII7, розв'язання.

Тема 11. Альтерація. Подвійна домінанта в каденції.

Тема 12. Подвійна домінанта всередині побудови. Альтерація акордів D та S групи.

Тема 13. Ступені споріднення тональностей. Відхилення та їх застосування. Секвенції.

Контроль модульний: за змістовним модулем 3.

Тема 14. Модуляція. Теорія та техніка.

Тема 15. Модуляція в тональності першого ступеню споріднення.

Тема 16. Інші види модуляцій. Гармонія у музиці XX ст.

Контроль модульний: за змістовним модулем 4.

Форми та технології навчання

Лекції, практичні, семінарські заняття, презентація.

Навчальні ресурси

Лекційні, практичні та семінарські заняття проводяться у змішаній формі (аудиторні та на платформі Zoom). Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються персонально електронною поштою, Viber, Messenger, Telegram

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього
-------	------------------------------	--------

		%
1.	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	20
2.	Самостійна робота студента (відпрацювання певних практичних завдань вивчення окремих тем або питань, що винесені на самостійне опрацювання, тощо)	10
3.	Відвідування аудиторних практичних занять	10
4.	Написання модульної контрольної роботи	10
5.	Підсумковий контроль (залік, іспит)	50
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів

Оцінка «**відмінно**» ставиться студенту, який у повному обсязі опанував теоретичний матеріал, вияви глибокі системні знання, розуміння ладотональних та гармонічних процесів, тонального розвитку, взаємодії гармонії і форми, композиторського задуму та гармонічної ідеї твору; продемонстрував уміння оперувати загальноприйнятими науковими поняттями і термінами, аналізувати музичні твори різних історичних та національних стилів; виявив сформовані навички визначення і побудови гармонічних елементів, його письмова робота була безпомилковою.

Оцінка «**добре**» ставиться студенту, який в повному обсязі опанував теоретичний матеріал, його відповідь була розгорнута, але містила недостатньо вільне оперування професійною термінологією; виявив уміння усвідомлювати функціональні та структурні особливості побудови акордів, метроритмічної структури, типів фактури, тонально-гармонічний план музичного твору; виявив часткову сформованість навичок визначення, побудови, аналізу гармонічних елементів, його письмова робота містила 2-3 незначних помилки.

Оцінка «**задовільно**» ставиться студенту, який не в повному обсязі опанував теоретичний матеріал, його відповідь не містила обґрунтувань деяких теоретичних положень, відрізнялась недостатньо вільним користуванням професійною термінологією, виявив уміння часткового усвідомлення ладотональних та гармонічних процесів, тонального розвитку, взаємодії гармонії і форми; виявив недостатньо сформовані навички визначення, побудови аналізу ладотональної, гармонічної організації музичного твору, його письмова робота містила 3-5 помилок.

Оцінка «**незадовільно**» ставиться студенту, який виявив пасивність в оволодінні теоретичним матеріалом, недостатнє усвідомлення звукової логіки, типів зв'язку між звуками, акордами, особливостями метроритмічної структури, тонально-гармонічного розвитку твору, що є свідченням фрагментарності музично-теоретичних знань і відсутності відповідних умінь, його письмова робота була виконана неповністю і містила значну кількість помилок.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Список рекомендованої літератури

1. Алексеев Б. Гармоническое сольфеджио / Б.Алексеев – Изд. 3-е. – М.: Музыка, 1975. – 336 с.
2. Алексеев Б. Задачи по гармонии / Б.Алексеев – Изд. 2-е – М.: Музыка, 1976. – 248 с.
3. Алябьев А. Избранные романсы. М.: Музыка, 2010. – 68 с.
4. Асеев І. М. Збірник задач з гармонії. - К.: Муз.Україна, 1981.
5. Барабашов В. А. Практический курс гармонии. - Ч.І.-К.: Муз. Україна, 1967.
6. Бах И. С. Хоралы. Т.1. / И. С. Бах – Peters, 1932. – 136 с.
7. Бах И. С. Хоралы. Т.2. / И. С. Бах – Peters, 1932. – 135 с.

8. Берков В. О. Гармония. - М.: Музыка, 1970.
9. Бершадская Т. С. Лекции по гармонии. - Л.: Музыка, 1985.
10. Варламов А. Романсы и песни / А. Варламов. – М.: Музыка, 1981. – 48 с.
11. Глинка М. Избранные романсы и песни / М. Глинка – М.: Музыка, 1970. – 82 с.
12. Горюхина Н. О. Еволюція періоду. - К.: Муз. Україна, 1975.
13. Гуляницкая Н. С. Введение в современную гармонию: Учеб. пособие. - М.: Музыка, 1984.
14. Гурилёв А. Романсы и песни / А.Гурилёв – М.: Музгиз, 1955.
15. Даргомыжский А. Избранные романсы и песни / А. Даргомыжский. – М.: Музыка, 2002. – 46 с.
16. Дощечко Н. Гармония в джазовой и эстрадной музыке. -М., 1983.
17. Дубінін І.М. Гармонія. - 4.2. - К.: Муз. Україна, 1982.
18. Дубінін І.М. Гармонія. - 4.1. -К.: Муз. Україна, 1981.
19. Дубовский И. Учебник гармонии / И. И. Дубовский, С. В. Евсеев, И. В. Способин, В. В. Соколов. – М.: Музыка, 2002. – 480 с.
20. Калашник П. П., Булгаков Л. М. Музичні диктанти. Мелодії для гармонізації. - К.: Муз. Україна, 1982.
21. Красовська С, Виноградов Г. Курс гармонії та фортепіано. - К., 1983.
22. Леонтович М. Хорові твори / М.Леонтович. – К.: Музична Україна, 1970. – 243 с.
23. Максимов С. Упражнения по гармонии на фортепиано: В 3-х ч. / С. Е. Максимов – М.: Музыка, 1977. – 288 с.
24. Мутли А. Сборник задач по гармонии. - М.: Музыка, 1979.
25. Мюллер Т. Ф. Гармония: Учеб. - М.: Музыка, 1981.
26. Мясоедов А. Н. Учебник гармонии. - М.: Музыка, 1980.
27. Мясоедов А. Задачи по гармонии / А. Н. Мясоедов – Изд. 3-е – М.: Музыка, 1974. –84 с.
28. Скребкова О.А. Хрестоматія по гармонічному аналізу / О.А. Скребкова, С.С. Скребков – М.: Музыка, 1978. – 289 с.
29. Степанов А. Гармония / А. Степанов – М.: Музыка, 1971. – 248 с.
30. Тюлин Ю. Краткий теоретический курс гармонии / Ю. Тюлин – М.: Музыка, 1978.
31. Тюлин Ю. Учебник гармонии / Ю. Тюлин – Л.: Музыка, 1986.
32. Тюлин Ю., Привано Н. Задачи по гармонии / Ю. Тюлин, н. Привано – М.: Музыка, 1966.
33. Тюлин Ю., Привано Н. Образцы решения гармонических задач / Ю. Тюлин, н. Привано – М.: Музыка, 1966.
34. Холопов Ю. Гармония. Теоретический курс. - М.: Музыка, 1988.
35. Хрестоматія по гармонічному аналізу на матеріалі музики радянських композиторів. - М 1984.
36. Чайковский П. Детский альбом / П. Чайковский – М.:Музыка, 1979. – 48 с.
37. Чайковский П. Избранные романсы / П. Чайковский. – М.: Музыка, 2004. – 64 с.
38. Шацилло А. Некоторые вопросы методики обучения гармонизации мелодии. - М., 1982.
39. Шуберт Ф. Вальсы и лендлеры / Ф. Шуберт – М.: Музыка, 1967. – 56 с.
40. Шуман Р. Альбом для юношества / Р. Шуман – М.: Музыка, 2003. – 80 с.